

Силабус курсу
ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК

Ступінь вищої освіти – молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма «Менеджмент»

Дні занять: згідно з розкладом
Консультації:

Рік навчання: 2, Семестр: 4

Кількість кредитів: 5, Мова викладання: українська

Керівник курсу

к.г.н., доц. Ілляш Ірина Дмитрівна

Кафедра менеджменту, публічного управління та адміністрування

Контактна інформація irailliash@gmail.com, +380679995945

Опис дисципліни

Дисципліна “Людський розвиток” спрямована набуття студентами системи знань про розвиток людського потенціалу та концепцію сталого розвитку суспільства, людський капітал, потенціал, їх взаємозалежність і діалектику, урбанізацію та системи розселення населення та їх вплив на розвиток людства, розуміння соціально-економічні процесів і явищ у сучасному світі, що передують, супроводжують, виникають завдяки і внаслідок людського розвитку, цивілізаційних викликів економічного розвитку; виміри людського розвитку країн світу та регіональні його особливості в Україні, сталий розвиток та його цілі у глобальному сенсі.

Структура курсу

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 2	1. Концепція людського розвитку у світовій економічній думці	Знати еволюцію наукової думки в сфері людського розвитку, сучасні теорії суспільного розвитку, соціальні виклики, що призводять до необхідності вивчення людського розвитку	Тести, опитування, індивідуальні завдання
4 / 4	2. Тренди соціально-економічного розвитку сучасного суспільства	Знати цивілізаційні виклики економічного розвитку; розуміти взаємозв'язок між технологічним прогресом (в т. ч. діджиталізацією) і трансформацією соціально-економічних відносин, постіндустріальним вектором економічного розвитку, дискусію “за межами ВВП”	Тести, опитування, Індивідуальні завдання
4 / 4	3. Урбанізм та інші форми розселення населення у контексті людського розвитку	Засвоїти сучасні тренди розселення населення, урбанізаційних процесів у світі, тенденції та полюси зростання, концентрації населення як носія людського капіталу	Тести, опитування, аналітичні завдання
4 / 4	4. Діалектика людського потенціалу та людського капіталу у контексті людського розвитку	Засвоїти різницю та взаємозв'язок понять “людський потенціал” та “людський капітал”; зрозуміти концептуальні передумови людського розвитку; вміти аналізувати рівні розвитку людського капіталу згідно із новітніми підходами до його вивчення	Тести, опитування, Індивідуальні завдання
4 / 4	5. Людський розвиток країн світу та методика обчислення його рівня	Засвоїти основні підходи до визначення людського розвитку, Індекс розвитку людського потенціалу ПРООН (його основні компоненти, сучасні особливості методології обчислення HDI та новітні його інструменти)	Тести, опитування, аналітичні завдання
4 / 4	6. Регіональний людський розвиток в Україні за умов війни	Засвоїти національну методику та показники регіонального людського розвитку в Україні: співставлення та особливості за умов війни	Тести, опитування, аналітичні завдання
4 / 4	7. Соціальні та економічні проблеми у парадигмі людського розвитку	Засвоїти та вміти аналізувати тенденції соціально-економічних наслідків реалізації людського потенціалу на макро- та мезорівнях; сутність концепції зайнятості та безробіття, бідності, рівня та якості життя, майнової, соціальної, диференціації, гендерної нерівності, їх наслідків; розуміти концепцію “гідної праці” та її значення	Кейси, тести, аналітичні завдання
4 / 4	8. Цілі сталого розвитку як вектор людського розвитку	Засвоїти можливості та шляхи людського розвитку у концепції “Цілей сталого розвитку” ПРООН, аналізувати та пропонувати регіональні цілі сталого розвитку	Тести, опитування, індивідуальні завдання

Рекомендовані джерела інформації

1. Біль М. М. Людський розвиток і мобільність населення крізь призму національних особливостей: соціоекономічний вимір та управлінський концепт [Електронний ресурс] / М. М. Біль, Н. М. Попадинець // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2020. - Вип. 2. - С. 55-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2020_2_10
2. Бобух І. М. Людський капітал та інклюзивний розвиток економіки України: освітньо-наукові чинники [Електронний ресурс] / І. М. Бобух // Вісник Національної академії наук України. - 2019. - № 5. - С. 58-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2019_5_17
3. Грішнова О. А. Людський розвиток : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2006. 308 с.
4. Державне інвестування в соціальний розвиток (інфраструктурний аспект)/ Новіков В.М., Макарова О.В., Откидач М.В. / тех. ред. Герасименко І.В.: Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи; Електронне видання. Київ, 2020.
5. Кобеля З. І. Моделювання впливу економічних та демографічних факторів на людський розвиток [Електронний ресурс] / З. І. Кобеля, Я. В. Мельник // Економіка та держава. - 2020. - № 7. - С. 145-149. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2020_7_25
6. Лібанова Е. М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу; Нац. академія наук України, Ін-т демографії та соц. Досліджень ім. М. В. Птухи. Умань : Видавець "Сочінський М.М.", 2020. 456 с.
7. Людський розвиток в Україні : історичний вимір трансформації державної соціальної політики : [колективна монографія] / за ред. Е. М. Лібанової. Київ : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2020. 380 с.
8. Людський розвиток в Україні: пріоритети розвитку сільських поселень у контексті децентралізації управління / за ред. Е.М. Лібанової; відп. за вип. О.В. Макарова, Т.А. Заяць ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ : Академперіодика, 2020. 354 с.
9. Махсма М. Б. Людський розвиток сільського населення України: регіональний розріз [Електронний ресурс] / М. Б. Махсма // Бізнес Інформ. - 2020. - № 6. - С. 100-108. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_6_14
10. Мецгер Н. Економічне зростання і людський розвиток у країнах ОЕСР: двадцятирічне дослідження даних 2000–2019 рр. [Електронний ресурс] / Н. Мецгер, В. Шенай // Журнал європейської економіки. - 2021. - Т. 20, № 4. - С. 617-663. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jee_2021_20_4_4
11. Міщук Г. Ю. Вплив пандемії Covid-19 на економічне зростання, людський розвиток та поведінкові детермінанти [Електронний ресурс] / Г. Ю. Міщук, Д. О. Семчук // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. - 2020. - Вип. 4. - С. 207-218. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnugp_ekon_2020_4_22
12. Назарова Г. В. Соціальна безпека vs людський розвиток: конфлікт або взаємозалежність [Електронний ресурс] / Г. В. Назарова, К. О. Демченко // Бізнес Інформ. - 2021. - № 5. - С. 6-15. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_5_2
13. Подра О. П. Інноваційний розвиток та людський капітал України: тенденції, проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / О. П. Подра // Management and entrepreneurship in Ukraine: the stages of formation and problems of development. - 2020. - Vol. 2, numb. 2. - С. 133-144. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/meu_2020_2_2_17

14. Семів Л. К. Людський розвиток в інформаційній економіці: виклики соціальної політиці [Електронний ресурс] / Л. К. Семів // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2020. - Вип. 5. - С. 13-19. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2020_5_5
15. УКРАЇНА 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Видання друге. Львів: Кальварія, 2017. 164 с.
16. Фокін В. П. Українському народу – стабільний планомірностійкий людський розвиток (історико-аналітичні нариси: переосмислення минулого). Частина 4. Інституалізація економічного суверенітету незалежної України: витоки сьогодення [Електронний ресурс] / В. П. Фокін // Вісник економічної науки України. - 2023. - № 1. - С. 189-206. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Venu_2023_1_22
17. Черенько Л.М. Модель рівня життя в умовах соціально-економічної нестабільності: монографія / Л.М. Черенько. Київ : Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2021. 423 с.
18. Черняк В. К. Українському народу – стабільний планомірностійкий людський розвиток (оцінка стану науково-адміністративного забезпечення). Частина I. Загальна ситуація зі стратегічним плануванням людського розвитку в Україні / В. К. Черняк // Економічний вісник Донбасу. - 2020. - № 1. - С. 199-217. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2020_1_27
19. Anand, Paul (2024). Artificial Intelligence, Human Development and Impact. *Journal of Human Development and Capabilities*. 1-4. 10.1080/19452829.2024.2336083.
20. Bhattacharyya, Rajib & Dastidar, Ananya. (2024). Population and Human Development. 10.4324/9781032619224-4.
21. Capuzzi, David & Stauffer, Mark & O'Neil, Tammie. (2023). Theories of Human Development. 10.1002/9781394258925.ch2.
22. Ferrannini A., Barbieri E., Biggeri M., and Di Tommaso M.R. Industrial policy for sustainable human development in the post-Covid19 era. *World Dev.* 2021. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7513692/>
23. Grimm, Michael. (2024). Human Development Inequality. 10.1007/978-3-031-17299-1_3748.
24. Human development report 2021-2022. United Nations. 2022. URL: <https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2021-22>
25. Ibe, James. (2024). Economic and Human Development: Binding Constraints in Emerging Economies.
26. Koval, Sergey & Koval, Anna. (2023). COUNTER-URBANIZATION AS A FACTOR OF HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT. *Russian Journal of Management*. 11. 276-283. 10.29039/2409-6024-2023-11-2-276-283.
27. Lind, Niels. (2024). Human Development Index (HDI). 10.1007/978-3-031-17299-1_1342.
28. Lisi, Gaetano. (2024). Sustainable development and human capital. *International Journal of Sustainable Development*. 27. 216-230. 10.1504/IJSD.2024.136606.
29. Mbiankeu Nguea, Stéphane. (2023). Improving human development through urbanization, demographic dividend and biomass energy consumption. *Sustainable Development*. 31. 10.1002/sd.2528.
30. Onyebuchi-Igbokwe, Grace & Peters, Edem & Adibe, Nnamdi & Chibuzo,. (2024). Higher Education and Human Capital Development: Nexus with Nation Building. 10. 92-102.
31. Pizarro, César. (2024). Incorporation of the human development approach in

territorial planning. International Journal of Human Sciences Research. 4. 2-22. 10.22533/at.ed.558492413031.

32. Rodliyah, Dewi. (2023). The Effect of HDI, Unemployment, and Investment on GRDP and Poverty. Efficient: Indonesian Journal of Development Economics. 6. 199-209. 10.15294/efficient.v6i2.59000.

33. Shiraev, Eric & Levy, David. (2024). Human Development and Socialization. 10.4324/9781003354567-8.

34. Shome, Parthasarathi. (2024). Macro-Economy and Human Development. 10.46692/9781529230406.003.

35. Shome, Parthasarathi. (2024). National Income, Human Development and Inequality. 10.1332/policypress/9781529230383.003.0004.

36. Touriñán López, José. (2023). Human rights and education for development. Revista Española de Pedagogía. 56. 10.22550/2174-0909.3768.

37. UNDP (United Nations Development Programme). 2024. Human Development Report 2023-24: Breaking the gridlock: Reimagining cooperation in a polarized world. New York. URL: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2023-24reporten.pdf>

38. Zafar, Huma & Bashir, Dr & Naudani, Ms & Aziz, Ms. (2024). Urbanization Trends and Their Effect on Human Development in Balochistan. Al Khadim Research journal of Islamic culture and Civilization. V. 1-42.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання: для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів заборонено.

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу та дозволу дирекції факультету.

Оцінювання

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) навчальної дисципліни «Людський розвиток» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

для заліку:

Заліковий модуль 1		Заліковий модуль 2		Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4
20 %	20%	20 %	20%	5 %	15%
Поточне оцінювання: Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять. Опитування проводиться з тем 1- 4. Оцінювання здійснюється за 100- бальною шкалою (здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття).	Модульна контрольна робота проводиться з 1-4 тем і включає: теоретичне завдання 1- макс. 30 балів; теоретичне завд. 2- макс. 30 балів; аналітичне завд. – макс. 40 балів	Поточне оцінювання: Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять. Опитування проводиться з тем 5- 8. Оцінювання здійснюється за 100- бальною шкалою (здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття).	Модульна контрольна робота – макс. 100 балів: теоретичне завдання 1- макс. 30 балів; теоретичне завд. 2- макс. 30 балів; аналітичне завд. – макс. 40 балів	Тренінг Оцінка Визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих за виконання 3-х завдань. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою	Самостійна робота Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання 3-х завдань. Оцінювання за 100- бальною шкалою.

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	Відмінно
B	85-89	Добре
C	75-84	Добре
D	65-74	Задовільно
E	60-64	Достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом